MS 6093/6/3

Notaty z 1874/5

Miscellanea

Miscellanea

– Polityczne attentaty od 1850 r. zob. Volksz. N° 128 z dnia 22 Lipca 1874.

– A. Bernstein: Naturkraft und Geisteswalten Berlin u Fr. Dunckera 1874 r.

– Palaeotherium magnum, szkielet cały w tomach gipsu który sur-Seine znalazł inżynier i właściciel kopalni Fuchs, i oddał do muzeum w Paryżu. Jest to pierwszy szkielet tego gatunku. Cuvier znał tylko pal: minus. Ma osobliwe zęby, a zamiast jednego kopyta u nóg, trzy wielkie palce (Gazeta)

– Most na Missisippi oddany do użytku 4. lipca 1874. największy z mostów, kosztował 9½ mil: dolarów. Budował go inżynier James B. Eads przez siedm lat, długi na milę ang. Łuki na palach są z lanej stali 497 & 527 stóp rozpięte. Sam mur wynosi 103,000 metr. kub; stal i żelazo waży 2600 [illegible]. Rzeka sama 1600 stóp szerokości. Most ma dwa piętra, dolne dla lokomotyw. St Louis wznoszącego. 1835 r. miasto 8000 mieszk. dziś liczy 450,000.

– Je lègue au chacun deux (albo deux) cent mille francs

– O kabelach, które wynalazł Cyrus Field, a dziś chce położyć kabel z Kalifornii do Japonii zob. Volksz. w feletonie N° 172 r. 1874.

– Pierwszy statek parowy r. 1493 pływał na Guadalquivir, wynalazł go Don Blasco – Król Ferdynand rozkazał rozbić statek i maszynę jako dzieło szatana. Opowiada to C. T. Buttler von Brooklin który widział plan na pergaminie tego statku

– Etna przez 5 lat była spokojna. Od maja 1874 burzy w środku. Podstawa na 20 mil obwodu, wysoka 10,280 stóp. Wybuch w septemb. 1869 zalał Valle przy Boot. Prof. Silvestri przepowiada bliski wybuch.

– Aby rozbroić zwierzęta dzikie, najskuteczniej puścić na nie parę.

Kuli biorze za robotę miesięcznie 3 dol., tyle co Europejczyk dziennie. Wolny Chińczyk bierze 10 sgr = szilling na dzień.

— Bulla pap. Mikołaja V z dnia 18 Maja 1452, i z dnia 8 Stycz: 1455 pozwala Alfonsowi V król. Port. nietylko napadać Saracenów i pogan w Afryce, ale i trzymać w wiecznej (perpetua) niewoli. Czemuż Pius IX przeciw handlowi Kuli nie powstałe? Hispaniola (Haiti) miała 2 miliony negrów, i wytępił je rząd. Przez trzy wieki wyprowadzono z Afryki 40 mil niewolników.

— Cours d'économie politique à l'usage des ouvriers et des artisans par Schulze-Delitsch, tłumaczony przez Benjamin Rampal.

— Henry Brugsch Bey wiceprezydent szkół geograf. w Kairo wielki znawca Egiptu (Egyptolog) wykazał z rol papyrusowych zgodność podań biblijnych o wyjściu żydów z Egiptu zob. felleton Volksz. N. 177 rok 1874.

— Gołębie pocztowe ulatują milę na minutę. Doświadczono się ich drogą Darwina, uwięziono tylko takie, które 300 angl. mil uleciały. W Islandyi jest ptak, co 150 mil na godzinę ulatuje

Dr. Priestley wynalazca kwasorodu rodem z Birmingham, został wypędzony stamtąd do Ameryki. R. 1874 w sierpniu wystawił mu prof. Huxley pomnik w Birmingham w stuletnią rocznicę jego wielkiego odkrycia. Ur. się 1733. Przez Franklina namówiony napisał historyę elektryczności. Umarł 1834 w Northumberland

— Stoliczka Dr. geolog austr. powołany przed 10 laty do Geological Survey of India, zmarł zwiedzając pępek świata (wyżynę płaską pustyni Pamir), zmarł 19 Maja 1874 w Murghi pod Skyok na półn: stronie passu Sasar na trzy dni drogi od Leh w Kaszmirze.

— Ludności ziemi wedle statystyki Washingtońskiej 1,391,032,000.
Z tego Azya 798 mil. Europa 300½ Afr. 203, Amer. 87½ Austr. i Polyn: 4½ mil.
Chiny 425 Indye 240. Japan 33. Indye Wsch: 30½ m. — Londyn 3,254,260.
Sutchan w Chin: 2 mil, Paryż 1,851,792 i t. d. N: 182 V. Z. Beilag 1874 r.
— Islandya ma 1870 mil □, 120 mil od Norwegii 30 mil od
Groenlandyi oddalona — ⅔ części same nieznane góry, 29 wulkanów
z tych 7 ciągle wybucha. 71,000 mieszk. Stolica Reykjawik nad Faxa-
fiordem. Cap Hoorn na wschód leży. Jezioro Jezior-Islao fontan, dalej
geyzery. Mowę do każdego ty. Na południe najdłuższy dzień 23 godzin
najkrótszy 1. godzinę na północ 8 dni ciągle noc lub dzień. Od-
kryta 861 r. rozbójnik Norson Nadodd i nazwał Sajoland
(Schneeland) 864 r. przepłynął tam z Norwegii Gardar i nazwał
Gardarsholm (Gardainsel). Rozbójnik Flocki nazwał Island (Eisland)
Pod Haraldem królem ~~Szwecyi~~ Norwegii dostała się Islandya Norwegii.
W ciasnych stolicach dwaj bracia Ingolf i Hjoerleif musieli opuścić
Norwegię i udali się 870 do Islandyi. Drugi zapędzony na pół noc
został zabity, pierwszy założył na południu założył kolonię
gdzie dziś stolica. 1874. Tu początki dziejów Islandyi. R. 925 już
było 80,000 mieszk: Ulfiot 928 nadał im konstytucyą i altthing
(sejm). Na czele wł: wybrany: stał Lagman (mąż prawa) wykonywał
co sejm postanowił, co rok obierano go. Trzy wieki trwała ta insty-
tucya (odkryli rychło Grenlandyą) Snorre Sturleson przywrócił znowu
rządy, ale zabity, Islandya uznała 1261 panowanie Norwegii. 1380 przyszła
z Norwegią pod panowanie Danii. Około 1000 roku zaprowadzono
tu chrześcijaństwo. Napady korsarzy, głód, mór, przedostatni król Joergensen
Joergensen 1808, kaper, zaprowadził tu rzeczpospolitę, ale schwytany

przez Anglików zajęty. R. 1824 było tylko 40,000 mieszk.
Kobiety rodzą wiele dzieci najmniej 16 często 24. Tejże wła-
dca się z 26 [illegible], sześciu z nich mianuje król duński.

— Dodać można do krwi 0,1 do 0,2 gr. kali soli, wprowadzając je w krew, ustaje bicie serca i oddychanie, w kwadrans następuje śmierć. Po 8 minutach zaprowadzając sztuczne oddychanie i cisnąc na pierś w okolicy serca, zaczyna serce bić, potem i puls bije i życie normalnie wraca.

— Jubileusz. Pierwiastkowo początek każdego stulecia jubileuszem święcili. Papież Bonifacy VIII. zaprowadził go w kościele Sttk. dali pielgrzymie ofiary na ołtarzu S. Pawła. Pierwszy jub: 1300 r. przyniósł 50,000 dukatów (Goldgulden). Klemens VI zaprowadził jub. co 50 lat. Urban VI co 33 lat (żył Chr.) Sixtus IV co 25 lat. Bonifacy IX dozwolił jub: odpusty w domu za [illegible] kosztów pielgrzymki, Alexander VI zaprowadził złotą bramę, na początku jub: złotym młotkiem ją otwierał, przy końcu zamurować kazał. Kto przez nią przechodził i [illegible] warunek, był wolny od grzechu.

— Schultze Delitsch zdał sprawozdanie na zgrom: związkowym w Bremen nader ważne o obecnym stanie społ: zob. Dodatek do No. 207 Volks-Zeit z miesiąca Sierpnia 1874 r.

— Kamelos wielbłąd Kamilos lina okrętowa. W wiadomym miejscu nowego test: nie jest powzięta dosłownie, ale jak prof. Sepp w listach z Orientu do Allg: Zeit: dowiódł, nazywa się mały otwór w bramach większych domów, drzwiczki odjęte, przez który człowiek schylony tylko wejść może, a wielbłąd wcale nie.

— Apres nous le déluge miał Ludwik XV, albo Metternich powiedział, zdaje się że to powiedziała pani Pompadour gdy Ludwik do tej pory wrócił smutny, po bitwie pod Rosbach. Zob: Le reliquaire de M. Q. de la Tour, peintre du roi Louis XV. par Charles Demaze. Paryż chez Leroux 1874.

— „Das Land der Freiheit" ein Zukunftsbild von Ferd: Amersin (Graz) utopia podobna do Tomasza Morusa.

— Alfred Russel Wallace jeden z zwolenników Darwinizmu wydał „Eine wissenschaftl. Ansicht des Widernatürlichen" tłom: niem: przez Gr. C. Wittig w Lipsku. Pierwsza część dobra, druga słaba, w której zbija Humego, Leckyego teorye przeciwne.

— Virchow „Ueber Wunder" Rede in der 47 Versammlung deutscher Naturforscher in Breslau 4 1/2 gr. Breslau Morgenstern. Zob. Volks Zeit. dodatek N: 221 (rok 1874.

— Die gesamten Naturwissenschaften, III. Aufl. drei Bände. Der erste Band 4 3/4 tal. Wydawcy Baedeker in Essen

— Hartmann autor dzieła „Philosophie des Unbewussten" wydał 1874 pracę „Die Selbstzersetzung des Christenthums und die Religion der Zukunft" gorsze od Straussa, popularnie napisane, krom ostatniego rozdziału o religii przyszłości nader ciemnego.

filozoficznie

— Na 47 zgrom: naturalistów w Wrocławiu dowiódł prof Loewig że ubogi uczony Jeremiasz Benjamin Richter ur. 1762 pierwszy odkrył prawo wiązania się chemicznego atomów, i wydrukował. Niemcy to ponięchli a Francuzi sobie to chemiczne odkrycie przywłaszczyli

— W Braunshain pod Hohenkirchen powiat Zeitz prow Saska prof Klopfleisch z żoną i Dr. Voss z Berlina, odkopali 1874 r. odkopali 37 grobów (Hünengraeber), których tam jest 42 wszystkich a blisko sto mniejszych, i znaleźli masę narzędzi kamiennych. Są to groby około 2000 lat stare, zob V. Zeit. N: 225 z r. 1874 dodatek.

— Morse i Hughes [illegible] nowszych telegrafów

— O Skopcach w Rossyi i nadużyciach kastratów zob. V. Lit. N. 252 z roku 1874.

— Historya telegrafów [illegible] zob. V. Lt. N. 257 1874.

Dr Bastian „Ueber die Vorstellungen der Seele bei den geschichtl. Völkern" zob. Voll. Lt. N. 259 i 260 1864. — W Nrze 258 zob. o wykopaliskach w greckiej Olimpii nad rzeką Alpheios, artykuł za tygodnikiem greckim.

— Tamże w tomie Ostobra o zmianach cywilizacyjnych w Japonii

— Armaty już w r. 1331 były znane Hiszpanom i Maurom w bitwie przy Salado i przy zdobyciu Algesiras. Także w XV wieku używano tylców (Hinterlader). Cortez zdobył Mexico 1520 r. tylcami w bitwie pod Otumba. Jedna taka armata tylcowa jest w Amer. północnej wzięta z Mexico przy wojnie 1847 r. Ma na sobie herb Kastylii, że lana z mosiądzu w Barcelonie 1490 r. Jest 3 stopy długa, otwór 3 cale. W tyle wpuszczone niby żelazo do prasowania, wydęte, w które wpuszczał się nabój.

— O kartoflach, ich historya cf. Ueber Land u. M. N. 7. 1874.

— O przeszkodach w telegrafii zob. Gart. Laube N. 39 1874.

— Dzieła Ludwika Büchnera 1) Kraft u. Stoff 2) Natur u. Geist 3) Physiologische Bilder 4) Sechs Vorlesungen über Darwin 5) Aus Natur u. Wissenschaft 6) Der Mensch u. seine Stellung in der Natur 7) Der Gottes Begriff u. dessen Bedeutung in der Gegenwart 2te Aufl. Leipzig bei Thomas 10 Sg.

— Zaborowski — Moindron: De l'ancienneté de l'homme Resumé populaire ~~avec~~ de la Préhistoire avec preface tableaux, figures. Paris 1874. — Wedle sprawozdania Kraszewskiego (zob. Dziennik Poz: w felet. № 244 r. 1874) gruntownie napisane. Tendencya filoz. obejmuje sprawę pozytywizmu z darwinizmem. Boucher de Perthes czynił pierwsze poszukiwania w tym względzie.

— Francisco Pizarro ur. się w Truxillo w Estremadurze 1471, bastard porzucony, bez wychowania był pastuchem, istny hiszpan, i konkwistador. Zebrawszy dostał się do Sevilli, zkąd r. 1510 do Hispanioli — Krewny Cortez zdobywca Mexiku — Wojen Azteków — był jego krewny daleki i wspomagał go. Postanowił zdobyć Peru kraj Inkas. Trzech rabusiów: on, wojskowy mężny Diego de Almagro i ksiądz Hernando de Luque, zebrali akcyjne towarzystwo, i zrobili podwójną wyprawę z Panama do Peru zwanego Eldorado. Druga wyprawa na dwóch okrętach i 120 wojsk ludzi wyszła 10 marca 1526 dotarła do zatoki Guayaquil i ujrzeli cywilizacyą Peru w tyle wznoszą się Chimborazo i spiczasty Kotopaxi. Miasto nadbrzeżne zwało się Tumbez. Mieszkańcy pochodzili z Azyi, nader podobni Mongołom. Miasto stołeczne było Kuzko co podobnie jak Delphi, znaczy pępek. — Peruanie wyznawali słońce, które wysłało swoje dwie dzieci Manko Kapak i Mama Oello na ziemię dla oświecenia ludzi. Ten brat i siostra w małżeństwie wydali Dynastyą Inkasów (Książąt) Oddzielne ich linie stanowiły szlachtę, lud pierworodny był w niewoli i służbie. Produkta kraju dzieliły się na trzy części dla słońca (brało duchowieństwo) dla Inkassów i szlachty i dla ludu 1/3 część. Nie było własności tylko komunizm. Kraj upadł. Żona Inkasa panującego „Koya” musiała być jego siostrą, ale mieć i liczny harem, a nawet zakonnice (oblubienice słońca dziewice) mogły być kochankami mu się oddać. Conf. Gartenlaube 1874 № 39, 40, 41.)

konwista, zabór

— Geschichte des Elsasses wydany Fr. Duncker 1874.
Wspomniany średniowieczny poeta Gottfried ze Strasburga. Sa-
tyryk Dr Gelles i Sebastyan Brant. Sturm von Sturmeck peda-
pedagog też znakom. Tu żył Guttenberg dzieli rozpowszechniał
Tu rodzili się dwaj historycy Dr Ottokar Lorenz i Dr Wilhelm
Scherer. Elzacyą zdradził za Ludw: XIV podkupiony biskup
Egon von Fürstenberg
— Przepotne kształcenie dla ojczyzny – Komisarz dla spraw ośw:
Caton podaje że w r. 1873 przeznaczono na cele szkolne blisko
14 do 15 milionów dollarów. Byli ofiarodawcy jak Hopkins
z Baltimoru, James Lick ze S. Francisco, Vanderbilt (monar-
cha kolejowy) z New-Yorku. Ale są i mniej majętni, są i tacy
co wszystko oddali tacy jak Stewart z dawnych i bogaczów był
Peabody.
— Z pierwszych 10 numerów Niwy r. 1874 (Rok III Tom VI) dobrze
opracowany „Spotkany Δ Stronina przez Józefa Długosza
— Rozbiór Gram: ks. Malinowskiego przez Baudouin de
Courtenay — Obecny stan i potrzeby naszego przemysłu
przez Jana Jeleńskiego — Bliższe określenie życia podług
Herberta Spencera przez Dr Wiktoryna Kosmowskiego
— Korespond: Ad: Mickiewicza przez Dr Piotra Chmielowskiego.
Stronin rosyjanin jest pozytywistą, uczeń Comte'a. Wydał
Historya i metoda 1869 r. z Polityka jako nauka 1872. Krytykę
tej pracy Spasowicz podał o niej obszerną krytykę
— Drakoncyusz nowoodkryty poeta łaciński (Niwa No 6)

Pożar biblioteki i Aleks: za Cezara, a nie za Omara, dalej rabunki, pożogi barbarzyńców, zniszczyły zabytki starożytn:
Odnaleziono przepyszne bajki greckie Babriosa, i dzieło Cicerona „de republica". Drakoncjusza papierowy rękopism z XV wieku jest w Neapolu w bibl: narodowej, drugi pergaminowy z XV wieku w bibl. watyk:. Angelo Majo przygotował je do druku, podobnie bibliotekarz w Neapolu Cataldo Janelli, ale nie przyszło do skutku. Dopiero 1872 Fryd. de Duhn, wydał wszystko w Lipsku u Teubnera.
Blossius Emilius Draconcius żył w Kartaginie za król: Wandalów przy końcu V. wieku był urzędnikiem przy boku prokonsula Pacydegiusza. Był gorliwy katolik. Siedział we więzieniu. Półtora wieku panowania Wandalów zniszczyło Afrykę. Z pieśni jego ważniejsze „Satisfactio", „De raptu Hylae" „de raptu Helenae" i „Medea". Reszta pieśni weselne (epithalamia) i kontrowersye. Z tych ostatnich ważne Controversia de statua viri fortis. Drakoncjusz miewał odczyty suazoryjne i kontrowersye w termach Gargilijańskich
— A. Bernstein: „Naturkraft u. Geisteswalten" rozpiery pogląd na pojęcie wenery przez teorię Kanta.
— Das Dasein Gottes u. das Glück der Menschen przez prof. Koenig w Berlinie u Elwina Staude broni umiejętnie od konsekwencyi teoryi Darwina
— Die Religion des Zweiflers wyszło w Lipsku bezimiennie u H. Haessel ma być wyborne o potrzebie religii
— Waldeck „Des Thrones Stütze ist allein die Nation. Regierung u. Nation einander als kaempfende Kraefte gegenüber zu stellen, das ist eine völlig verdrehte Idee" (z mowy ~~[illegible]~~ wybrany do zgrom: narodowego i mowa jego o potrzebie swoich ideł)

— Niwa 1874 № 11. Powracający artykuł „Ruch umysłowy i społeczny w Anglii. Arcybiskup Manning. Carryzm i ultramontanizm. R. Flinta, the history philosophy of history in France and Germany" — Listy z Galicji „kromada wszystkich czetowili" — list otwarty D^ra^ Henr. Lewittoux ofel. natury — Wymiar powierzchni Rossyi № 725. — Wykazanie D. Welksa Szotalskiego rzecz o woli ratownika na obudzenie się na czas

— Sonntagsblatt № 50 1874. Pomniki budownictwa Egiptu: jak świątynia Ammona w Karnak i pałac króla Ramsesa w Medinet-abu. — Dr Henryk Schliemann z Mekkabergi odkrył skarb Pryama. № 49. 1874.

— Ueber Land u. Meer № 10 1874. Die Grauden des amerikanischen Waldes.

— Les premières civilisations par F. Lenormant. Paris 1874. Z rzadką erudycją napisane. Wyborne rozprawy: l'homme fossile — Un Veda Chaldéen. — Starożytna rasa Akadjanów. — Tablice terra cotta z Niniwy — Legenda potopu. Tenże autor napisał „Les sciences occultes en Asie. La magie chez les Chaldéens et les origines Accadiennes. 1874 Paryż

— Tydzień. Podróże arktyczne przez Tatomira od № 5 roku 1874. — Skrajne temperatury podług D^r^. J. Chwarny od № 8. W Saharze nastoiąc Cels. wstarczy 60–70° +. pod Sybirona 55–65°. w cieniu 52°. Indyj 53–54° w cieniu. Na faktorii Kompanii Hudsońskiej zimą —57° Cel. Różnica tych temperatur 115–120° to jest 25° >ich odstęp między punktem wrzenia i tajenia. — O prawach kobiety napisał Edward Prądzyński. Warszawa 1873. Najlepiej w tym rodzaju zob № 9

Les naufragés de l'air. L'île mystérieuse par Jules Verne
Paris 1874, opowiadania powieściowe z całkiem nauk przy-
rodniczych i innych. — Logika w przyrodzie przez Lad. Wrze-
szczyńskiego(?). Prawo tożsamości i sprzeczności, oraz prawo przyczyno-
wości są w naturze i w człowieku, stąd logika jest przedmiotowa-
nie uważa autor że ten której jest i w naturze i w budowie(?)
— Dowody, że religia żadna nie wpływa na cywilizację narodów
zob: Volks-Zeit. art: wstępny N: 292 z r. 1874.
— Die Goetter u. Heroen des klass: Alterthums przez prof:
H. W. Stoll'a u Teubnera w Lipsku 4te wydanie wyborne w tym
rodzaju.
— Fenicjanie i Kartagina odkryli już dawno Amerykę. Zobacz
dowody na to w Piśmie „Tydzień" N: 10-13. 1874. Jest to wyjątek z
rozprawy Dr Hartogha w Lontoveen(?) wytłumaczonej w Archiwum
Powstał przeciw temu Dr Frantzius, ale bardzo słabo. — W tymże piś-
mie i numerach napisał dobrą rozprawę Dr W. Urbański o meteory-
tach, bolidach i gwiazdach spadających.

— Jan Ambrowski(?) lektor uniw: napisał rzecz o liter: franc: średniej,
umieszczono w Tygodniu od: 10 i następnych — Naród zowie się
soldat de Dieu — Langue d'oïl i langue d'oc. Ta ostatnia
w narzeczach: picard, normand, lorrain, poitevin, bourgui-
gnon. Najstarsi mieszkańcy Iberowie albo Baskowie. Za czasów
feudalizmu na dworach panów i rycerzy były rody i nawo-
dowców(?). Przyjęty więc był śpiewak, co grał i pieśni układał. Zwa-
no go jongleur (Gaukler). Po nich nastąpili clercs lisants, co ze-
mali(?)

umieli czytać i pisać. Byli to na północy trouwery, na południe trubadury. Powaga ich była wielka.

— Początek Mormonów zob. Sonntagsblatt N° 52. 1874. Był założycielem Józef Smith, co dziecię widział i ... [illegible] — Ta nowa [illegible] ... o Ulenbach [illegible] Klub ludzi strasznych [?] w Cambridge 1660 za Karola II. [illegible] był ich ... Twórca tego Thersites, Scarron, Hudibras i inni.

— Za 30letniej wojny bronił przed wojskami szwedzkimi Wanken [?] dzielnie Podlesie [?] Goerlitz. Ale gdy 25 sept. 1641 r. meteor zgasł [?] i zakamienie [?] nie się rozstrzelał, kapitulował Austryakom z przestrachu.

— Bursztyn przez Dr. Kesztelanna [?] Welt N° 13 1874. Z czego [illegible] miano. Znajdzie się w trzeciorzędnej formacji myoceniskiej, co poprzedziła stworzenie człowieka, powstaje ze sosny której już nie ma (pinus succinifer) były tam jeż [?] i także wierzby, buki, dęby, brzozy, leszczyna, ale innego rodzaju. W okolicy Insterburga 1803 w rowie znalazł robotnik największy kawał 13 3/4 cala długi 8 1/2 szer. 3-6 cali gruby, i wagi 13 1/2 f. Rząd mu dał znalezcy 1000 zł. Jest dziś w mineralnym muzeum w Berlinie. Reicher widział zamkniętą jaszczurkę w jednym kaw. bursz. Kordynał Franz Barberini miał zamkniętą żabę. Sprawiono [?] szkatułkę [?] z bursztynu z ona... Gdańsk [?]. Przy wyspie Bornholm [?] najwięcej bursztynu. W Polsce [?] potkali go nie ma. Najwięcej pod biegunem północ. Myrmecites albo lantharias zwą się bursztyny, w których wpadały się owady.

— Livingstone opisuje jak murzyni łapani do niewoli często na pęknięcie serca umierają. — Ów ptaszek w tych stronach ma dziwny głos, czysty, wysoko fałszetowy, jakby z innego świata, kto go usłyszy nie zapomni nigdy — Ludożercy w Manyuema, przeważnie najpierw matkę Soko, a dopiero [illegible]. Soko ma brzydką twarz jasnożółtą z nastrzępionemi kotłobrodami, małe bródki pod wargą i pod podbródkiem, wysoko uszy, czoło nagle w tył zagięte, zęby ludzkie, ręce i palce mało co różne od ludzkich. Sługi Livingstona byli: Susy i Chumach. Zmarł nad brzegiem [illegible] modląc się z [illegible] wypełnić błogosławionego kraju.

Bernstein — [illegible] od N° 2. 1875 w feletonie.
— Ruch, = powietrze, światło, duch. — 1857 udało się (Schroeder i Dusch) za pomocą bawełny oczyścić powietrze z prószku. W takim oczyszcz: poro: nie psuje się ani mleko, ani mięso, ani pleśnieje. Światło elektr. też ma prószek (oczyszczone powietrze nie świeci, nawet jest ciemny). Stąd — z tego prószku — niebo wydaje się niebieskie. Chemik Pasteur w Paryżu wziął bawełnę strzelniczą i wysłał ciałka pod mikroskop. Ta strzelnica bawełniana rozpuszcza się tak łatwo w mieszaninie siarcz: eteru i alko: holu — jest to kollodion, który używany na szkło, gdy się eter i alkohol ulotni zostawia przezroczystą strzelnicę bawełnianą. ((John Tyndall)

— O mikroskopach i telesk.: zob. Ruch lit. N° 5 roc. 1875
Z odległości 9 cali (250 m.m.) widzi oko $1/20'''$ bystre $\frac{1}{30}$ – $\frac{1}{36}'''$. Przy 200 krotnym powiększeniu widziano tylko $\frac{1}{1000}'''$ dla mniejszej wyrazistości przedmiotu do roku 1830. Dziś już widzi $\frac{1}{8500}'''$ a nawet $\frac{1}{10000}''''$ i niżej; szkła wyrabiane u Powela i Lealanda, co przewyższa siły oka 500 razy. Delikatne narzędzia wyrabia Peters angiel.
Roślinki dyatomacee mają delikatne kreski i plamki
Pleurosigma angulatum ma ich 4500 na jednej linii.
Amphipleura pellucida do 11,200.

Przy 800 krotnym powiększeniu nie można przecie dostrzedz
w nich systemu nerwowego. — Najmniejsze istoty żyjące są
vibriony z bakteryami i mikrokokkami. Niektóre z nich
spowodują barwniki i choroby jak dławiec, ospę, wrzód gorącz-
kę szpitalną, zapalenie śledziony, czarną chorostę, może i cholerę
niemocą się nadoprzyjść. W 24 godzinach jedna na miliony
się rozpłaszcza. Bakterya Termo jest 1/800 mm. długa 1/1000 mm.
gruba. W jednym milionie jest ich 633 miliony, a 636 miliardów
ważą jeden gram. (Cohn). Jeszcze mniejsze są mikrokokki.
Są gatunki z nich bezbarwne i kuliste. Cholera się zowie micro-
coccus crepusculum.

— Bursztyn, zob. Watta Rocz. I No. 12 i 13. — Borelli i Buf-
fon uważali go za stężały miód przez mrówki utworzony.
Dopiero Berendt i Goeppert objaśnili. Zaginiony rodzaj sosny
(pinnites succinifer) podobna do naszej, wydawała żywicę.
Znaleziono w bursztynach 160 gat. roślin zaginionych i przeszło 800
gat. zwierząt. Niema bursztynu na podkład jest; Jest w Azyi
nad rzeką Jenisey, w Ameryce od Maryland do Grenl. Należy
do 3.ciorzędnej formacyi mioceńskiej bezpośrednio przed
ostrowcem. Były lasy iglaste i liściaste drzewa. Bursztyny
z nich. pokłady węgla brunatn. W Królewcu i gnie płyną
po Bałtyku drzewa węgla brun. liczne obfity potok burzy
Dawniej zbierano 20-60 tysięcy funtów, dziś 200,000 f. od Pilawy
do Wielkiej Kubryli. Za kamień funtowy = 50-100 talarów za śrutowy
3-4 gr. W muzeum miejskim w Berlinie waży kamień 13½ f.
znaleziony 1803 w rowie koło Insterburga.

myrmecites albo cantharias zwane naśladowano sztucznie

— O teleskopach astron: obszerny artykuł rob. Buch literarische N: 6 - rok 1875.
— Duboc Dr. Jul. Die Psychologie der Liebe Hannover. Rümpler 1874
— Brentano Dr. Fr. Psychologie vom empir: Standpunkte 2 Bde Leipzig Duncker et Humblod 1874.
— Thomé O. W. Bau u. Leben der Pflanzen mit 2 Holzsch: München. Oldenburg 1874.
— Salicylsaeure za talara sto granów, odpędza zgniliznę i psucie się mięsa jaj i t. d. Wynalazł ją prof. Kolbe w lipskim laboratorium. Dawniej robiono ją z olejku Wintergreen ale była droga. Kolbe wziął nie natrium, ale aetznatron, który z kwasem karbolowym, i w przedziale kwasu węglowego do 180° Cels. ogrzewa połączenie części kwasu karbol: kwasu węglowego i natru daje natron salicylowe, rozpuszczone w wodzie i uczyszcone kwasem solnym daje kwas salicylowy w małych żółtawych kryształkach / rob Gartenlaube N: 7 XXIII str. 123.
— O sektach relig: rossyjskich rob. Volks Zeitung N: 45 rok 1875 w dodatku
— Tradycya o potopie i o wieży Babel przeszła od Assyryjczyków do Hebreów. George Smith wyczytał ją z tabliczek assyr: złożonych w muzeum angielskim
— O starej i nowej Fenicyi rob. Volks Zeit: N: 44 rok 1875 w dodatku. Jest to właściwie Kanaan (nizina) - Wielorybnicy zwali się Sydonczykami. Później wzmogło się Tyrus na południe na 1½ mili. Stanęło zagrodzone góry wysokie, Karmel. Leżało na lądzie, Sadoczar napadł hord barb: przeniosło się na dwie wyspy. Król Hiram wysypał między niemi groblę. Alexander oblegał Tyrus 7 miesięcy i usypał groblę od lądu do wyspy. - Trzęsienia ziemi poobrywały części bogatego miasta Tyrus. Zamożność...

Przyniście potem Arabowie i za czasu Krzyżowych było ciałem Tyrus warowną fortecą i Wenecyanie tu osiedli i mieli swego namiestnika, 80 zamorskich wsi należało do nich którzy tu wówczas sławne przypisuje za Wenecyan fabrykacyą szkieł. Z tych czasów datują się wspaniałe kościoły – Morska koło miasta Jaffa i po kościelnie osiedliła się kolonia niemiecka z Wirtembergii, za których był ówczesny.

— Daty założonych różnych towarzystw ~~geograf~~ geograficznych zob. Ueber L. u. M. N° 23. 1875. Notizblatter.

— H. Ludwik Helmholz cf. tamże N° 23. Urod. 31 sierp. 1821 w Hermann Potsdamie syn nauczyciela gimn: Studyował medycynę. 1849 powołany na prof. fizyologii do Królewca. 1855 do Bonn 1858 do Heidelberga, potem do Berlina na miejsce fizyka Magnus. — Dr Robert Mayer w Królewcu nauczał że ciepło to ruch (Bewegung) i przemiana. Helmholz rozszerzył to do innych sił, które są tylko przemianą, jednego ruchu na drugi. Wydał fizyologiczną Optykę, wynalazł lusterko do wzierania w środek oka. 1862 wydał, Lehre von den Tonempfindungen" każdy ton (Grundton) otoczony innymi tonami o większej ilości wibracyi (harmonische Obertöne), to fundament naturalnej harmonii, którą ucho chwyta. Jest on najwybitniejszym dziś fizyologiem.

— Amerykanowi Young wynalazł w atmosferze słonecznej kilka set linii jasnych, które odpowiadają liniom ciemnym Fraunhofera w spektrum słonecznym. dobrymi optycznymi instrumentami dostarczał tego, na wysokości 8500 stóp w Sherman ośrod gór, pod 41° półn: szer: gdzie powietrze czyste zob. N° 23 1875 r. Ueb. L. u. M.

— Na północ Australii leży wyspa Nowa Gwinea, większa niemal, leży zdala drogi handlowej. Tylko Holendrzy czasem tam tą odwiedzają. Szelista i obrosła. Naturalista Wallace ją zwiedził ale daleko nie sięgnął. Dr Mejer A. B. z Celebes ją zwiedził. Na północny zachód mieszkają Papuasy, negry, odmienni od Malajów na Filipinach. Zapewne osowe z czasów, gdy Lemuria łączyła Australią z Madagascar. A. B. Meyer 1873 wylądował w Dore. Papuasy żyją nad morzem na palowych mieszkaniach, jak w Szwajcarji nawodziska. Ale i wśród skał mieszkają na palach. Podłogi są z położonych gałęzi, ściany pozasklepione liściami, dach wystający. W jednym domu 8–10 rodzin. Dzieci bardzo wymierają. Oni sami lepiej się zemstą. Rajskiemi ptakami wymieniają w handlu, co potrzebują. Hałasem i bębnieniem wypędzają ducha z ciała, gdy ktoś kona. Niczego nie pragną. Kultura dla tego też niepodobna. Cf. Volksz: No 63 1875.

Lemury są lądzie do małp podobne Halbaffen.

„Ktoś kiedy nie widział, jak zbliżając się do grobu oblicze człowieka promienieje, wypiękniwa się i jak śmierć pieczęć nadziemskiego spokoju nań kładzie?" (J. I. Kraszewski; Dziadunio 363)

— O prywatnych ofiarach Amerykanów na dobre cele, a mianowicie na oświatę zob: Volkszeit No 65 rok 1875 we feuilletonie.

— Tunel pod pas de Calais zob. Ueber Land u. Meer No 25 rok 1875. Najwęższe miejsce 5 mil geogr. Spód wapienny. Maszyna Bruntona wierci otwory poprzez metar średnicy i zaraz gruz odprowadza. Thomé de Gamond jest wynalazcą i duszą projektu. Po stronie anglii prezyduje lord Ryszard Grosvenor, inżynier Sir John Hawkshaw. — Co do Sahary aby ją w morze zamienić zwołał plan Roudaire kapitan sztabu generał: Sahara na 300 mil □.

— Francuz de la Basti wynalazł szkło elastyczne. Prof Bauer w Wiedniu na podobny trafił wynalazek. zob przypiski Humor.

5

— Klęska na kartofle. — 1843 powstał grzyb (peronospora infestans) w Ameryce na kartofle. W dwa lata przeniósł się do Europy i dotąd ją trapi. Teraz pokazał się owad (Doryphora) zjada liść kartoflany. Samica składa 10 do 20 jaj pod liść kartofli: a wiosną w 6 tygodni już 1200. Przez lato z jednej pary powstaje 60 milionów chrząszczy. Przybył ten owad z Rocky Mountains w Colorado, przeszedł Missouri (1861) Missisipi 1865. W 15 latach przebył 360 mil geogr. i objął przestrzeń 50,000 mil □

— O dyamentach wedł. ~~Volk.~~ Sonntagsbl. № 14 1875. — Ludwick van Berquem z Flandryi wynalazł szlifowanie dyam. 1450. Które są półdrogie kamienie, a które całe? Lavoisier i Davy (wynalazca latarni bezpiecz.) spalili dyament. Jest 9 największych dyamentów

